

อิหฺมฺ จุฑทสวริํ ปาฎิปุคฺคฺลิกทานํ นาม ปฎิ ปจฺเจโก ปุคฺคฺโล ปฎิปุคฺคฺโล
ตสฺส ทิยตฺติ ปาฎิปุคฺคฺลิกนฺตฺติ กตฺวา ฯ

พุทฺธปฺปมฺขอุกฺโตสงฺฆสฺส เภวลํ อุกฺโตสงฺฆสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส
ภิกฺขุณีสงฺฆสฺส อุกฺโตสงฺฆโต อุทฺทิสิตฺวา คหิตสฺส ภิกฺขุสงฺฆโต อุทฺทิสิตฺวา
คหิตสฺส ภิกฺขุณีสงฺฆโต อุทฺทิสิตฺวา คหิตสฺสาคิ อิมสํ ปน สคฺตุนฺนํ
ทินฺนํ ทานํ สงฺฆคตฺตํ นาม ฯ ตํ สพุทฺธิ อสงฺเขยฺยํ ฯ เตน ทกฺขิณา-
วิภงฺกวนฺณนํ อิติ ภกฺวตา พุทฺธปฺปมฺขสงฺฆสงฺฆ ทินฺนทกฺขิณาปี คฺคณฺสงฺขาเยว
อสงฺเขยฺยาคิ วุคฺคตา ฯ สงฺฆคตา ทกฺขิณา หิ สงฺฆจิตฺตํ กาคฺคํ สกฺโกนฺตสฺส
โหติ ฯ สงฺฆปน จิตฺตํทโร ทกฺกโร ฯ โย หิ สงฺฆคตฺตํ ทกฺขิณํ ทสฺสามิตฺติ
เทยฺยธมฺมํ ปฎิยาเทตฺวา วิหารํ คนฺตฺวา ฆนฺเต สงฺฆโต อุทฺทิสฺส เอกํ เถรํ
เทถาคิ วทติ อถ สงฺฆโต สามเณรํ ลภิตฺวา สามเณโร เม ลทฺโธติ
อญฺณตฺตํ อปฺชชฺติ ตสฺส ทกฺขิณา สงฺฆคตา น โหติ ฯ มหาเถรํ ลภิตฺวาปี
มหาเถโร เม ลทฺโธติ โสมนสฺสํ อุปาเทนฺตสฺสาปี น โหติเยว ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕

แปล มครเป็นไทย

๑. บรรดาปฏิคาหก ๘ ประเภทเหล่านั้น แม้ทานที่ให้แก่อุบาสกผู้ถึงไตรสรณะ มีผลนับไม่ได้ ๆ ก็ความเลื่อมใสอันญาณชำระแล้ว ที่สงเคราะห์ด้วยความนับถือและความเคารพมากโดยอาการโอฬารยิ่ง ในพระผู้มีพระภาคเจ้า ในพระสัทธรรม ในพระอริยสงฆ์ เป็นไปแล้ว โดยอาการเป็นต้นว่า ความเป็นผู้มีพระรัตนตรัยนั้นเป็นเบื้องหน้าว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสรู้เองโดยชอบ พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว พระสงฆ์ปฏิบัติดีแล้ว ชื่อว่าสรณคณ ๑ บุญที่ทำในสันดานอันถูกอบรมด้วยความเลื่อมใส อันเป็นไปในพระรัตนตรัยนั้น ย่อมมีผลมาก เพราะความถึงพร้อมแห่งเขตแล ๆ ทานที่ให้แก่อุบาสกผู้มีศีล ๕ มีผลมากกว่านั้น ๆ ด้วยว่า สรณคณ เป็นความถึงพร้อมแห่งอชยาศัย เพราะเป็นความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย เหตุนั้น ศีล ๕ ของอุบาสกเช่นนั้น ๆ ก็คือ ความสำรวมกายวาจาอันอชมาศยสมบัติ (สรณคณ) สนับสนุนแล้ว เหตุนั้น ทานที่ให้ในอุบาสกผู้มีศีล ๕ นั้น จึงมีผลมากกว่าแล ๆ ทานที่ให้แก่อุบาสกผู้มีศีล ๑๐ มีผลมากกว่านั้น ๆ จริงอยู่ ศีล ๑๐ ชื่อว่าศีลของอุบาสกอย่างบริบูรณ์ เหตุนั้น ทานที่ให้ในอุบาสก ผู้มีศีล ๑๐ นั้น จึงมีผลมากกว่าแล ๆ ทานที่ให้แก่สามเณรมีผลมากกว่านั้น ๆ ทานที่ให้แก่ภิกษุผู้พออุปสมบทเสร็จ มีผลมากกว่านั้น ๆ ทานที่ให้แก่ภิกษุผู้สมบรูณ์ด้วยวัตร มีผลมากกว่านั้น ๆ ทานที่ให้แก่ภิกษุผู้ปรารภวิปัสสนา มีผลมากกว่านั้น ๆ ก็ความที่ทานที่ให้ในปฏิคาหกนั้น ๆ มีผลมากต่าง ๆ กัน เพราะความที่คณมีศีลของสามเณรเป็นต้น ประเสริฐกว่ากัน ในเพราะคณอันยิ่งยวดกว่ากันเป็นต้นแล ๆ ก็ ความที่ผู้พรังพร้อมด้วยมรรค ชื่อว่าเป็นผู้มีคณยังไม่บริบูรณ์ เพราะท่านยังไม่เสร็จกิจ เหตุตั้งกิเลสธรรมทั้งหลายอันท่านยังละอยู่ และเหตุไวทานธรรมทั้งหลายอันท่าน ยังเจริญอยู่โดยส่วนนั้น ๆ ความที่ผู้พรังพร้อมด้วยผล ชื่อว่าเป็นผู้มีคณบริบูรณ์ เพราะท่านเสร็จกิจแล้ว เหตุนั้น พึงทราบความที่ผู้ตั้งอยู่ในผล เป็นเขตดียิ่ง กว่าผู้ตั้งอยู่ในมรรคนั้น ๆ ๆ อนึ่ง ความที่ผู้ตั้งอยู่ในมรรค(เบื้องสูง) เป็นผู้มีคณยิ่งกว่าผู้ตั้งอยู่ในมรรค(เบื้องต่ำ) และความที่ผู้ตั้งอยู่ในผล(เบื้องสูง) เป็นผู้มีคณยิ่งกว่าผู้ตั้งอยู่ในผล(เบื้องต่ำ) ปรากฏแล้วทั้งนั้น ๆ

๒. จริงอย่างนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสความที่ท่านที่ให้แก่พระอริยบุคคลเบื้องสูง มีผลมากไว้แล้ว ฯ ถามว่า ธรรมดา ความที่ผู้พร้อมด้วยมรรค อันธรรมดากำหนดแล้ว ด้วยขณะแห่งมรรคจิต ก็ ในขณะที่การให้ท่านก็ดี การรับท่านก็ดี จะมีได้อย่างไร ฯ ตอบว่า ภิกษุผู้ปรารถนาวิปัสสนา ยืนอยู่ที่ประตูเรือนหรือนั่งอยู่ในวิหารและโรงฉัน ทายกรับบาตรของท่านแล้ว ใส่ ของเคี้ยวของฉัน ขณะนั้น การออก (จากกิเลส) ด้วยมรรค ย่อมมีแก่ภิกษุ ท่านนี้ ย่อมเป็นอัน ชื่อว่าให้แก่ผู้พร้อมด้วยมรรค ฯ ท่าน ๑๔ อย่างนี้ ชื่อว่า ปาฏิปุคคลิกทาน เพราะทำวิเคราะห์ว่า บุคคลเฉพาะ คือเจาะจงผู้เดียว ชื่อว่าบุคคลเฉพาะ ท่านชื่อว่า ปาฏิปุคคลิก เพราะอันเขาให้แก่บุคคลเฉพาะนั้น ฯ

ก็ ท่านที่ให้แก่ปฏิคาหก ๗ ประเภทเหล่านี้ คือ สงฆ์ ๒ ฝ่ายมีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข สงฆ์ ๒ ฝ่ายล้วน ภิกษุสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์ ปฏิคาหกที่ทายกนิมนต์เจาะจงจากสงฆ์ ๒ ฝ่าย ปฏิคาหกที่ทายกนิมนต์เจาะจงจากภิกษุสงฆ์ ปฏิคาหกที่ทายกนิมนต์เจาะจงจากภิกษุณีสงฆ์ ชื่อว่าท่านเป็นไปในสงฆ์ ฯ ท่านที่เป็นไปในสงฆ์นั้นแม้ทั้งหมด มีผลนับไม่ได้ ฯ ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงกล่าวไว้ในอรรถกถาทักขิณวิภังคสูตรว่า แม้ทักษิณาที่ถวายในสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสว่า ชื่อว่ามีผลนับไม่ได้ เพราะการนับด้วยคุณ ฯ แท้จริง ทักษิณา ที่เป็นไปในสงฆ์ ย่อมมีแก่ผู้อาจทำความยำเกรงในสงฆ์ ฯ แต่การทำความยำเกรงในสงฆ์ ทำได้ยาก ฯ ก็ ผู้ใดตกแต่งไทยธรรมด้วยคิดว่า เราจักถวายทักษิณาเป็นไปในสงฆ์ ไปยังวิหารแล้ว เสดียงว่า ท่านเจ้าข้า ขอท่านจงให้พระเถระรูปหนึ่งเจาะจงจากสงฆ์ ครั้นได้สามเณรจากสงฆ์ ย่อมถึงความเป็นอื่น(น้อยใจ) ว่า เราได้สามเณร ดังนี้ ทักษิณาของผู้นั้น ย่อมไม่ชื่อว่า เป็นไปในสงฆ์ ฯ แม้เมื่อได้ พระมหาเถระแล้วทำความโสมนัสทำให้เกิดขึ้นว่า เราได้พระมหาเถระ ทักษิณา (ก็) ไม่ชื่อว่า เป็นไปในสงฆ์ เหมือนกัน ฯ